משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר זרעים

ברטנורא על משנה ערלה

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה ערלה

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-ערלה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 7
משנה ח 7
משנה ט 8
פרק ב 8
משנה א 8
משנה ב 9
משנה ג 9
משנה ד 10
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ח 10
משנה ט 11
משנה י 11
משנה יא 11
משנה יג 11
משנה יד 11
משנה טו 12
משנה טז 12
משנה יז 12
פרק ג 12
משנה א 12
משנה ב 13
משנה ג 13
משנה ד 13

משנה ו 13
משנה ז 13
משנה ח 14
משנה ט 14

פרק א

משנה א

הַנּוֹטֵעַ לִסְיָג. שֶׁיִּהְיֶה הָאִילָן גָּדֵר לַכֶּרֶם:

וּלְקוֹרוֹת. לִגַּדֵּל עֵצִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן קוֹרוֹת לִבְנְיָן, וְאֵין עִקַּר נְטִיעָתוֹ לֶאֱכֹל הַפֵּרוֹת:

פָּטוּר מִן הָעֲרָלָה. דִּכְתִיב (ויקרא יט) וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל, אֶת שֶׁהוּא לְמַאֲכָל חַיָּב, לִסְיָג וּלְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים פָּטוּר:

הַפְּנִימִי לְמַאֲכָל. נִתְכַּוֵּן שֶׁיְּחוּר פְּנִימִי יִהְיֶה לְמַאֲכָל וְיִחוּר הַחִיצוֹן לִסְיָג, אַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל אִילָן אֶחָד, הַחִיצוֹן פָּטוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ב

וּמָצְאוּ נְטוּעַ. פָּטוּר. דִּכְתִיב (ויקרא יט) כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם, פָּרַט לְנִטְעוּ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים עַד שֶׁלֹּא בָאוּ לָאָרֶץ:

נְטָעוּ. בֵּין יִשְׂרָאֵל בֵּין עוֹבְדֵי כוֹכָבִים לְאַחַר שֶׁבָּאוּ לָאָרֶץ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָבְשׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ, חַיָּב, דִּכְתִיב (שם) כָּל עֵץ בֵּין נְטָעוֹ יִשְׂרָאֵל בֵּין נְטָעוֹ עוֹבֵד כּוֹכָבִים:

הַנּוֹטֵעַ לָרַבִּים. שֶׁנִּטַּע בִּרְשׁוּתוֹ לְצֹרֶךְ רַבִּים:

חַיָּב. דִּכְתִיב (שם) יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים, לְהָבִיא הַנִּטּוּעַ לָרַבִּים:

וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר. סָבַר וּנְטַעְתֶּם נִמְשְׁמַע לָרַבִּים, וְאֵין רִבּוּי אַחַר רִבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט. וְרַבָּנָן סְבְרֵי וּנְטַעְתֶּם כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ מִשְׁמַע. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

וְהַנּוֹטֵעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. לְצֹרֶךְ עַצְמוֹ:

וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁנָּטַע. בְּשָׂדֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל:

וְהַגַּזְלָן. שֶׁגָּזַל קַרְקַע וּנְטָעָהּ, וְנִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה:

וְהַנּוֹטֵעַ בְּסִפְינָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ נְקוּבָה, אִם הִיא שֶׁל חֶרֶס, לְפִי שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס עוֹמֵד בִּפְנֵי הַשְּׁרָשִׁים וְהֵן מְפַעְפְּעִין דֶּרֶךְ הַחֶרֶס וְיוֹנְקִים מִן הַקַּרְקַע. אֲבָל שֶׁל עֵץ בְּעֵי נְקִיבָה:

וְהָעוֹלֶה מֵאֵלָיו. וְדַוְקָא בִּמְקוֹם יִשּׁוּב, אֲבָל בִּמְקוֹם יְעָרִים וּמִדְבָּרוֹת לֹא:

משנה ג

אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר. שֶׁעֲקָרָתוּ הָרוּחַ אוֹ שְׁטָפוֹ נָהָר וְהוֹלִיכוֹ לְמָקוֹם אַחֵר:

וְהַסָּלַע עִמּוֹ. הֶעָפָר שֶׁסְּבִיב הַשָּׁרָשִׁים קָרוּי סֶלַע, לְפִי שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה שָׁם קָשֶׁה כְּסֶלַע. וְקָאָמַר שֶׁאִם הָיָה אוֹתוֹ עָפָר עִמּוֹ וְהוֹסִיף עָלָיו עָפָר וְנִשְׂרַשׁ שָׁם בָּאָרֶץ, רוֹאִים, אִם יָכוֹל לִחְיוֹת מִן הֶעָפָר שֶׁבָּא עִמּוֹ בְּלֹא תוֹסֶפֶת עָפָר אַחֵר, [הֲרֵי] הוּא כְּנִטּוּעַ בִּמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן וּפָטוּר מִן הָעֲרָלָה, וְאִם לָאו, הֲרֵי הוּא כְּאִילָן הָעוֹלֶה מֵאֵלָיו וְחַיָּב:

זִעְזְעָתוּ הַמַּחֲרֵשָׁה. וְנִתְפַּזֵּר מִמֶּנּוּ הֶעָפָר וְנִתְגַּלּוּ הַשָּׁרָשִׁים:

משנה ד

וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שֹׁרֶשׁ. מְחֻבָּר לַקַּרְקַע שֶׁלֹּא נֶעֱקַר:

כְּמַחַט שֶׁל מִתּוּחַ. גָּרְסִינַן, כְּלוֹמַר שִׁעוּר עֻבְיֵי הַשֹּׁרֶשׁ כְּמַחַט שֶׁהָאוֹרְגִים מוֹתְחִים בּוֹ הַבֶּגֶד אַחַר שֶׁאֲרָגוּהוּ, לְהַפְשִׁיטוֹ וּלְהַרְחִיבוֹ:

משנה ה

וּבוֹ בְּרֵכָה. מִנְהַג עוֹבְדֵי אֲדָמָה שֶׁחוֹפְרִים גֻּמָּא וְלוֹקְחִים יִחוּר אֶחָד מִן הָאִילָן וְטוֹמְנִין אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ גֻּמָּא וְיוֹצֵא שֹׁרֶשׁ הַיִּחוּר מִצַּד אַחֵר וְנַעֲשֶׂה שָׁם אִילָן, וְרֹאשׁ הַיִּחוּר נִשְׁאָר מְחֻבָּר בָּאִילָן, וְאֵין דִּין עֲרְלָה נוֹהֵג בּוֹ בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר לָאִילָן וְיוֹנֵק מִמֶּנּוּ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹנֵק גַּם מִן הַקַּרְקַע. וְאִם נֶעֱקַר אִילָן הַזָּקֵן מִן הַקַּרְקַע וְנִמְצָא שֶׁכָּל חִיּוּתוֹ וִינִיקָתוֹ עַתָּה מִן הַבְּרֵכָה:

חֲזָרָה הַזְּקֵנָה לִהְיוֹת כַּבְּרֵכָה. וּשְׁנֵיהֶם, הַזְּקֵנָה וְהַבְּרֵכָה הֲווֹ כְּאִלּוּ נִטְּעוּ עַתָּה, וּמוֹנִים לָהֶם שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִשָּׁעָה שֶׁנֶּעֱקַר הָאִילָן:

הִבְרִיכָהּ שָׁנָה אַחַר שָׁנָה. לְאַחַר שֶׁהִגְדִּילָה בְּרֵכָה רִאשׁוֹנָה לָקַח מִמֶּנּוּ יִחוּר וְהִבְרִיכוֹ בָּאָרֶץ, וְכֵן עָשָׂה כַּמָּה פְּעָמִים וְזֶה אַחַר זֶה:

מוֹנָה. לְכֻלָּן שְׁנֵי עֲרְלָה מִשֶּׁנִּפְסְקָה הַבְּרֵכָה הָרִאשׁוֹנָה מִן הָאִילָן:

סְפוּק גְּפָנִים. דֶּרֶךְ עוֹבְדֵי אֲדָמָה שֶׁלּוֹקְחִים זְמוֹרָה אֲרֻכָּה מִגֶּפֶן זוֹ וּמוֹשְׁכִים אוֹתָהּ לַגֶּפֶן שֶׁבְּצִדָּהּ וּמַרְכִּיבִין הַזְּמוֹרָה בַּגֶּפֶן, וְזֶהוּ הַנִּקְרָא סְפוּק, וּפְטוּר מִן הָעֲרְלָה. וְהָא דִּתְנַן אֶחָד הַנּוֹטֵעַ וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב חַיָּב בָּעֲרְלָה, הָתָם מַיְרֵי כְּשֶׁחָתַךְ הַזְּמוֹרָה מִן הַגֶּפֶן אוֹ הַיִּחוּר מִן הָאִילָן, וְאַחַר כָּךְ הִבְרִיכָן אוֹ הִרְכִּיבָן:

מָקוֹם שֶׁכֹּחָהּ יָפֶה מֵתָר. אִם הַזְּמוֹרָה שֶׁהִבְרִיכוּהָ בַּגֶּפֶן כֹּחָהּ יָפֶה וְיוֹנֶקֶת מִן הַגֶּפֶן אֲשֶׁר מִמֶּנָּה לֻקְּחָה, מֻתָּר וּפְטוּרָה מִן הָעֲרְלָה. וְאִם כֹּחָהּ רָע חַיֶּבֶת בָּעֲרְלָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

וְהֵיא מְלֵאָה פֵּרוֹת. אִם תִּלָּשֵׁן מִיָּד, הֵן מֻתָּרִין מִפְּנֵי שֶׁגָּדְלוּ בְּהֶתֵּר. וְאִם הִנִּיחָן בָּאִילָן וְגָדְלוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְסְקָה וְאֵין בַּפֵּרוֹת שֶׁגָּדְלוּ כְּבָר מָאתַיִם לְבַטֵּל הַתּוֹסֶפֶת, אָסוּר, דְּעָרְלָה אוֹסֶרֶת עַד מָאתַיִם. וְהוּא הַדִּין בְּאִילָן זָקֵן שֶׁנֶּעֱקַר וּבוֹ פֵּרוֹת, וְחָזַר וּשְׁתָלוֹ:

משנה ו

שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּנְטִיעוֹת. שֶׁל הֶתֵּר, וְאֵינוֹ מַכִּיר הַנְּטִיעָה שֶׁל עֲרְלָה:

וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. כְּגוֹן שֶׁהֶעֱבִיר עָצִיץ נָקוּב תַּחַת גֶּפֶן אַחַת וְנֶאֱסְרָה, וְאֵינוֹ מַכִּירָהּ בֵּין שְׁאָר גְּפָנִים:

הֲרֵי זֶה לֹא יִלָּקֵט. דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר אוֹתָהּ שֶׁל אִסּוּר כֻּלָּן אֲסוּרוֹת:

אַף יִתְכַּוֵּן וְיִלָּקֵט. דַּחֲזָקָה אֵין אָדָם אוֹסֵר כַּרְמוֹ בְּנָטִיעָה אַחַת, וְלֹא חַיְשִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְעָרֵב הַנְּטִיעָה לְכַתְּחִלָּה. וְאַף עַל גַּב דִּבְעַלְמָא אֵין מְבַטְּלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה, הָכָא מִלְּתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא וְלֹא גָּזוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי׃

משנה ז

וּמֵי גְּפָנִים. הַמַּיִם הַיּוֹצְאִים מִן הַגְּפָנִים כְּשֶׁחוֹתְכִים אוֹתָם אוֹ אֶת הַזְּמוֹרוֹת בִּימֵי נִיסָן׃

הַסְּמָדַר. הוּא הַפֶּרַח שֶׁמִּמֶּנּוּ יָצָא הַבּסֶר. אֲבָל הַבּסֶר עַצְמוֹ הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא פְּרִי׃

מֻתָּרִים בָּעֲרְלָה. דִּכְתִיב (ויקרא יט) וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ, וְהַנַּי לָאו פְּרִי נִינְהוּ׃

וּבָרְבָעִי. נֶאֱכָלִין בְּשָׁנָה רְבִיעִית חוּץ לִירוּשָׁלַיִם בְּלֹא פִּדְיוֹן, דְּיִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים כְּתִיב (שם), וְהַנַּי לֹא הֲווֹי פְּרִי׃

וּבַנָּזִיר. מֻתָּר הַנָּזִיר לְאָכְלָם, דְּבַנָּזִיר כְּתִיב (במדבר ו) לֹא יֹאכַל, וְהַנַּי לָאו בְּנֵי אֲכִילָה נִינְהוּ׃

וַאֲסוּרִים בָּאֲשֵׁרָה. דִּכְתִיב (דברים יג) וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם, וַאֲשֵׁרָה הוּא אִילָן הַנֶּעֱבָד׃

הַמַּעֲמִיד בִּשְׂרַף הָעֲרְלָה. הַמַּעֲמִיד גְּבִינָה בַּשָּׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי עָרְלָה׃ **שָׂרָף**. גומ"א בְּלַעַ"ז. וְסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּשָׂרָף הֲוֵי פְּרִי, בֵּין בְּאִילָן הָעוֹשֶׂה פֵּרוֹת, בֵּין בְּאִילָן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי וְלֹא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר׃

בִּשְׂרַף הַפַּגִּים. שָׂרָף הַנּוֹטֵף מִן הַפֵּרוֹת שֶׁלֹּא בָּשְׁלוּ כָּל צָרְכָּן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ׃

משנה ח

עַנְקוֹלוֹת. לְשׁוֹן נוֹטְרִיקוֹן, עֲנָבִים דְּלָקוּ תְּלָת. כְּלוֹמַר שֶׁלָּקוּ קֹדֶם שֶׁהֵבִיאוּ שְׁלִישׁ בְּשׁוּלָן׃

הַחַרְצַנִּים. גַּרְעִינִים שֶׁבְּתוֹךְ הָעֲנָבִים׃

וְהַזְּגִים. הַקְּלִפּוֹת שֶׁבַּחוּץ׃

וְהַתֶּמֶד. שֶׁנָּתַן מַיִם עַל גַּבֵּי שְׂמָרִים אוֹ עַל גַּבֵּי הַחַרְצַנִּים וְהַזְּגִין, וְיֵשׁ בָּהֶם טַעַם יַיִן׃

וְהַנֵּץ שֶׁלָּהֶן. פֶּרַח שֶׁעַל גַּבֵּי הַפִּטְמָא׃

וְהַגַּרְעִינִין. גַּרְעִין שֶׁל כָּל פְּרִי, כְּגוֹן הַגַּרְעִינִים הַנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַתְּמָרִים וְהַזֵּיתִים וְהָאֲפַרְסְקִים, וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן׃

אֲסוּרִים בָּעֲרְלָה. דִּכְתִיב (ויקרא יט) אֶת פִּרְיוֹ, אֶת הַטָּפֵל לְפִרְיוֹ׃

וּמֻתָּרִים בָּרְבָעִי. שְׁנֶטַע רְבָעִי אֵינוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה, אֶלָּא נֶאֱכָל לַבְּעָלִים בִּירוּשָׁלַיִם כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאֵין מִתְקַדֵּשׁ בְּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא דָּבָר הָרָאוּי לְאָכִילָה׃

נוֹבְלוֹת. פֵּרוֹת הַנּוֹשְׁרִים מִן הָאִילָן קֹדֶם גְּמַר בְּשׁוּלָן׃

כֻּלָּן אֲסוּרוֹת. בֵּין בָּעֲרְלָה בֵּין בָּרְבָעִי בֵּין בָּאֲשֵׁרָה בֵּין בַּנָּזִיר׃

משנה ט

נוֹטְעִים יִחוּר שֶׁל עָרְלָה. שֶׁהָעֵץ מֻתָּר בַּהֲנָאָה. אֲבָל לֹא הָאֱגוֹז שֶׁהוּא פְּרִי וְאָסוּר בַּהֲנָאָה. וּמוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאִם נָטַע וְהִרְכִּיב שֶׁהוּא מֻתָּר, דְּזֶה וְזֶה גּוֹרֵם מֻתָּר:

בְּכַפְנִיּוֹת. יְחוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כַּפְנִיּוֹת, תְּמָרִים בְּעוֹדָן סְמָדַר נִקְרָאִים כַּפְנִיּוֹת. רַבִּי יוֹסֵי לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר הַסְּמָדַר אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי. וַהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ דְּמֻתָּר לִטַּע יְחוּר שֶׁל עָרְלָה, וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ שֶׁאוֹסֵר בְּכַפְנִיּוֹת:

פרק ב

משנה א

הַתְּרוּמָה. עוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה. אִם נָפְלָה סְאָה אַחַת מֵאֵלּוּ בְּמֵאָה סְאִין שֶׁל חֻלִּין בְּטֵלָה וּמֻתָּרִים לְזָרִים. בְּפָחוֹת מִמֵּאָה, הַכֹּל אָסוּר לְזָרִים. וּמַפְקִינַן לַהּ מִדִּכְתִיב גַּבֵּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר (במדבר יח) אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ, מַה שֶּׁהוּרַם מִמֶּנּוּ אִם חָזַר לְתוֹכוֹ מְקַדְּשׁוֹ, דְּהַיְנוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה, דְּמִמֵּאָה הִפְרִישׁ עֲשָׂרָה לְמַעֲשֵׂר, וּמֵעֲשָׂרָה אַחַת לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר:

וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אִם נָפְלָה סְאָה אַחַת מִכֻּלָּן לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין מְקַדַּשְׁתָּן. וּבְהָא מוֹדוּ כֻּלֵּי עַלְמָא דְּמִצְטָרְפִין, דְּשֵׁם אֶחָד נִינְהוּ וְכוּלְּהוּ מִקַּרְיָן תְּרוּמָה דְּבַחֲלָה כְּתִיב (שם טו) חַלָּה תָּרִימוּ תְרוּמָה, וּבִכּוּרִים נַמִּי אִקְּרוּ תְּרוּמָה, דְּאָמַר מַר וּתְרוּמַת יָדֶךָ אֵלּוּ בִּכּוּרִים דִּכְתִיב בְּהוּ (דברים כו) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ:

וְצָרִיךְ לְהָרִים. הַסְּאָה שֶׁנָּפְלָה וְלָתֵת אוֹתָהּ לַכֹּהֵן, וְהַשְּׁאָר מֻתָּר לְזָרִים. וְאַף עַל גַּב דִּבְעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם דַּחֲמִירֵי טְפֵי אֵין צָרִיךְ לְהָרִים וְהָאסוּר עַצְמוֹ בָּטֵל, שְׁאנֵי תְּרוּמָה דְּיֵשׁ לָהּ בְּעָלִים וְצָרִיךְ לְהָרִים מִפְּנֵי גֶּזֶל הַשֵּׁבֶט, אֲבָל בְּכָל שְׁאָר אִסּוּרִים דְּלֹא שַׁיָּךְ בָּהוּ דִּין גָּזֵל, כְּשֶׁהֵן מִתְבַּטְּלִין אֵין צָרִיךְ לְהָרִים:

עוֹלִין בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. דְּגַבֵּי תְּרוּמָה כְּתִיב מְלֵאָה, (שמות כב) מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר, וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם כְּתִיב מְלֵאָה, (דברים כב) פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה, מַה מְּלֵאָה הָאָמוּר לְהַלָּן עוֹלֶה, כְּדֵילְפִינַן מֵאֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ, אַף כָּאן עוֹלֶה. וּלְפִי שֶׁכְּפַל אִסּוּרוֹ, שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה, כְּפָלוּ עָלָיְתוֹ וְצָרִיךְ מָאתַיִם. וְעָרְלָה יָלְפִינַן לַהּ מִכִּלְאֵי הַכֶּרֶם לְפִי שֶׁהִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה כְּמוֹתָן:

וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם מְעֹרָבִין יַחַד שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הֶחֹמֶר, מִצְטָרְפִין לֶאֱסֹר בְּיֵבֵשׁ עַד מָאתַיִם, וּבְלַח בְּקִדָּרָה בְּנוֹתֵן טַעַם:

אֵינָן מִצְטָרְפִין. אֲפִלּוּ לֶאֱסֹר הַקְּדָרָה בְּנוֹתֵן טַעַם, כֵּיוָן דִּשְׁנֵי שֵׁמוֹת נִינְהוּ. אֶלָּא אִם יֵשׁ בַּקְּדָרָה לְבַטֵּל טַעַם הָעָרְלָה בִּפְנֵי עַצְמָן, וְטַעַם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם בִּפְנֵי עַצְמָן, הַכֹּל מֻתָּר:

מִצְטָרְפִין בְּנוֹתֵן טַעַם. שֶׁצָּרִיךְ בַּקְּדֵרָה בְּלַח כְּדֵי לְבַטֵּל טַעַם שְׁתֵּיהֶן יַחַד:

אֲבָל לֹא לֶאֱסֹר. בְּיֵבֵשׁ, שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בַּהֶתֵּר מְאתַיִם כְּנֶגֶד שְׁתֵּיהֶן. וַהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא:

משנה ב

הַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעָרְלָה. מִצְטָרֶפֶת עִם הַחֻלִּין לְבַטֵּל אֶת הָעָרְלָה. וְכֵן הָעָרְלָה מִצְטָרֶפֶת עִם הַחֻלִּין לְבַטֵּל אֶת הַתְּרוּמָה:

שֶׁנִּפְלָה לְמַאָה. לְאוֹ דַּוְקָא מַאָה אֶלָּא פְּחוֹת מִמַּאָה, דְּאִלּוּ מַאָה מַמָּשׁ עוֹלֶה וְלֹא בָּעֵי צֵרוּף, אֶלָּא הָכִי קָאָמַר הַתְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְחֻלִּין וְנַעֲשָׂה הַכֹּל מַאָה:

וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה קַבִּין שֶׁל עָרְלָה. סְתָם מַתְנִיתִין כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר בְּפֶרֶק קַמָּא דִּתְרוּמוֹת דִּתְרוּמָה עוֹלָה בְּמַאָה וְעוֹד, הִלְכָךְ כְּשֶׁנִּפְלָה סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְתִשְׁעִים וְתֵשַׁע שֶׁל חֻלִּין, וְחָזְרוּ וְנָפְלוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה קַבִּין שֶׁל עָרְלָה וּמִצְטָרְפִין עִם הַחֻלִּין, שֶׁנִּמְצְאוּ שָׁם תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע וְעוֹד שְׁלֹשָׁה קַבִּין חֻלִּין, הֲרֵי סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה בְּטֵלָה בְּמַאָה וְעוֹד. אִי נַמִּי מָצִינַן לְאוֹקְמָהּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּהִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ דְּאָמַר תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּכְגוֹן שֶׁנִּפְלָה סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹךְ תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע סְאִין וְחֵצִי סְאָה שֶׁל חֻלִּין, וּשְׁלֹשָׁה קַבִּין הַלָּלוּ שֶׁל עָרְלָה שֶׁהוּא חֵצִי סְאָה מִצְטָרְפִין עִם הַחֻלִּין לְהַשְׁלִים לְשִׁעוּר מֵאָה שֶׁל חֻלִּין כְּדֵי שֶׁתַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה:

זוֹ הִיא שֶׁהַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעָרְלָה. שֶׁאוֹתָהּ סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה נִצְטָרְפָה עִם הַחֻלִּין לְהַשְׁלִים מָאתַיִם חֲצָאֵי סְאִין, לְהַעֲלוֹת שְׁלֹשָׁה קַבִּין שֶׁל עָרְלָה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם:

וְהָעָרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה. דִּשְׁלֹשָׁה קַבִּין שֶׁל עָרְלָה שֶׁהֵן חֲצִי סְאָה, נִצְטָרְפוּ עִם הַחֻלִּין לְבַטֵּל סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה בְּאֶחָד וּמֵאָה. דִּכְשֶׁנִּפְלָה סְאָה לְתוֹךְ תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע וְחֵצִי נֶאֶסְרוּ, וּכְשֶׁחָזַר וְנָפַל שָׁם שְׁלֹשָׁה קַבִּין עָרְלָה אוֹ כִלְאַיִם, הֲתִּרוּ:

משנה ג

וְהָעָרְלָה אֶת הָעָרְלָה. צָרִיךְ לוֹמַר דְּאֶחָד מֵהֶם נָטַע רְבָעִי, שֶׁהֵם שְׁנֵי שֵׁמוֹת, דְּאִי אֶפְשָׁר לְאִסּוּר שֶׁל שֵׁם אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה מְבַטֵּל קְצָתוֹ לְקָצָתוֹ. וְקָרֵי תַּנָּא לְנָטַע רְבָעִי עָרְלָה, שֶׁמִּן הָעָרְלָה הוּא בָּא. וּלְהָכִי קָתָנֵי הָעָרְלָה אֶת הָעָרְלָה וְלֹא קָתָנֵי הַכִּלְאַיִם אֶת הַכִּלְאַיִם, שֶׁאֵין בַּכִּלְאַיִם שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּעָרְלָה:

שֶׁנִּפְלָה לְמָאתַיִם. לְאוֹ לְמָאתַיִם דַּוְקָא דְּאִלּוּ מָאתַיִם מַמָּשׁ לֹא בָּעֵי צֵרוּף. וּכְשֶׁנִּפְלָה סְאָה עָרְלָה לְתוֹךְ מֵאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע שֶׁל הֶתֵּר נֶאֶסְרוּ, וּכְשֶׁחָזַר וְנָפַל שָׁם סְאָה וְעוֹד שֶׁל כִּלְאַיִם מִצְטָרְפִים עִם הַמֵּאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע לְבַטֵּל הָעָרְלָה. וְכֵן הָעָרְלָה מִצְטָרֶפֶת עִם הַמֵּאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע לְבַטֵּל סְאָה וְעוֹד שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וְהֵינוּ כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאִית לֵיהּ דְּעָרְלָה בְּטֵלָה בְּמָאתַיִם וְעוֹד, כְּמוֹ תְּרוּמָה בְּמֵאָה וְעוֹד, הִלְכָךְ סְאָה שֶׁל כִּלְאַיִם בְּטֵלָה בְּמֵאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע וּמֵשֶׁהוּ, וְהָעוֹד בָּטֵל בְּסָאָה חָסֵר מֵשֶׁהוּ. וְכֵן נַמִּי אִם נָפַל שָׁם סְאָה וְעוֹד שֶׁל נָטַע רְבָעִי, מִצְטָרְפִין עִם הַמֵּאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע לְבַטֵּל אֶת הַסְּאָה שֶׁל עָרְלָה שֶׁנִּפְלָה,

וְאָסְרָה הַכֹּל, וְכֵן סְאָה שֶׁל עָרְלָה מִצְטָרֶפֶת עִם הַמֵּאָה תִּשְׁעִים וְתִשַּׁע שֶׁל הֶתֵּר לְבַטֵּל סְאָה וְעוֹד שֶׁל נֶטַע רְבָעִי שֶׁנִּפְלוּ בָּאַחֲרוֹנָה:

משנה ד

כָּל הַמְחַמֵּץ וְהַמְתַבֵּל וְכוּ'. הָכִי קָאָמַר, כָּל הַמְחַמֵּץ וְהַמְתַבֵּל בָּעָרְלָה וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אָסוּר: **וְהַמְדַמֵּעַ בַּתְּרוּמָה**. הַמְחַמֵּץ אֶת הָעִסָּה בְּתַפּוּחִים אוֹ בְּשִׁמְרֵי יַיִן שֶׁל עָרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וְהַמְתַבֵּל אֶת הַקְּדֵרָה בִּתְבָלִין שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אוֹ שֶׁל עָרְלָה, אָסוּר, וְאֵין עוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם. וְכֵן בַּתְּרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱמִיצָה עִסָּה שֶׁל חֻלִּין בִּשְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה וְנִתְבְּלָה קְדֵרָה שֶׁל חֻלִּין בִּתְבָלִין שֶׁל תְּרוּמָה, נֶעֱשָׂה הַכֹּל מְדֻמָּע, וְאָסוּר לְזָרִים, וְאֵינוֹ עוֹלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה:

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אַף מְטַמֵּא. שְׁאוֹר טָמֵא שֶׁהֶחֱמִיץ עִסָּה טְהוֹרָה אוֹ תְּבָלִין טְמֵאִין שֶׁתִּבְּלוּ קְדֵרָה טְהוֹרָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּשְּׁאוֹר אוֹ בַּתְּבָלִין כַּבֵּיצָה שֶׁהוּא שִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִין, נִטְמֵאת הָעִסָּה וְנִטְמֵאת הַקְּדֵרָה:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כַּבֵּיצָה. דְּאֵין אֹכֶל מְטַמֵּא פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה, לֹא שְׁנָא שְׁאוֹר וּתְבָלִין וְלֹא שְׁנָא שְׁאָר אֳכָלִין:

משנה ו

וְלָמָּה אָמְרוּ. כְּמוֹ וּבַמֶּה אָמְרוּ, כְּלוֹמַר בְּאֵיזֶה עִנְיָן אָמְרוּ שֶׁהַמְחַמֵּץ חֻלִּין בִּשְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה, וְהַמְתַבֵּל קְדֵרַת חֻלִּין בִּתְבָלִין שֶׁל תְּרוּמָה, וְהַמְדַמֵּעַ שֶׁמִּעֲרֶב [וּמְבַשֵּׁל] חֻלִּין וּתְרוּמָה יַחַד, שֶׁאָנוּ הוֹלְכִים לְהַחֲמִיר, וּמְשָׁנֵי מִין בְּמִינוֹ. וּבַמֶּה אָמְרוּ פְּעָמִים לְהָקֵל וּפְעָמִים לְהַחֲמִיר, בְּמִין שֶׁנִּתְעָרֵב עִם שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וּמְפָרֵשׁ, לְהַחֲמִיר כֵּיצַד, שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמַת חִטִּין שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסַּת חִטִּין שֶׁל חֻלִּין, דְּהַיְנוּ מִין בְּמִינוֹ, אוֹסֵר בְּנוֹתֵן טַעַם אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִמֵּאָה, וְעַד מֵאָה אוֹסֵר אֲפִלּוּ בְּלֹא נְתִינַת טַעַם:

משנה ז

גְּרִיסִין. שֶׁל פּוֹל שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם עֲדָשִׁים שֶׁל חֻלִּין וְנָתְנוּ בָהֶם טַעַם, טַעֲמָא לֹא בָּטִיל אֲפִלּוּ בְּיוֹתֵר מִמֵּאָה. וּבְלֹא טַעַם אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִמֵּאָה שָׁרֵי, דְּהָא דְּבָעִינַן מֵאָה הַיְנוּ דַּוְקָא חִטִּים בְּחִטִּים דַּהֲוֵי מִין בְּמִינוֹ, דְּאַסְמְכוּהָ אַקְּרָא אֶת מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ, מַה שֶּׁאַתָּה מֵרִים מִמֶּנּוּ אִם נָפַל לְתוֹכוֹ מְקַדְּשׁוֹ, וְזֶהוּ מִין בְּמִינוֹ:

משנה ח

וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ אָסוּר. הָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא אָמְרִינַן הוֹאִיל וּבְלֹא שְׁאוֹר זֶה שֶׁל אִסּוּר הָיְתָה הָעִסָּה מִתְחַמֶּצֶת עַל יְדֵי שְׁאוֹר שֶׁל הֶתֵּר שֶׁנָּפַל בּוֹ תְּחִלָּה, לֹא נָחוּשׁ לִשְׁאוֹר שֶׁל אִסּוּר:

משנה ט

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. בְּרַיְשָׁא לֹא פְּלִיג רַבִּי שִׁמְעוֹן, כֵּיוָן דְּנָפַל שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה קֹדֶם שֶׁנִּתְחַמְּצָה בְּשֶׁל חֻלִּין, וַהֲרֵי הִיא מְמַהֶרֶת לְהִתְחַמֵּץ עַל יְדֵי שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה. אֲבָל בְּסֵיפָא כֵּיוָן דִּכְבָר נִתְחַמְּצָה בְּשֶׁל חֻלִּין, כִּי הָדַר נָפַל שֶׁל תְּרוּמָה אֵינוֹ אֶלָּא פּוֹגֵם. וְרַבָּנָן סָבְרֵי אַף עַל גַּב דִּבְשְׁלָמָא נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מֻתָּר, שֶׁאנֵי הָכָא שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ רְאוּיָה לְחַמֵּץ בָּהּ כַּמָּה עִסּוֹת אֲחֵרוֹת. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה י

תְּבֵלִין שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת. שְׁלֹשָׁה אִסּוּרִין חֲלוּקִין זֶה מִזֶּה קְרֵי שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת, כְּגוֹן פִּלְפְּלִין שֶׁל עֲרְלָה וְשֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל תְּרוּמָה:

אָסוּר וּמְצָטָרְפִין. כְּלוֹמַר מְצָטָרְפִין יַחַד לֶאֱסֹר הַתַּבְשִׁיל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהֶם:

אוֹ שְׁנֵי מִינִים מִשֵּׁם אֶחָד. כְּגוֹן זַנְגְּבִיל וּפִלְפְּלִין וּשְׁנֵיהֶם עֲרְלָה אוֹ שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה יא

אַחַר הָאַחֲרוֹן אֲנִי בָא. אִם הַשְּׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה נָפַל בָּאַחֲרוֹנָה, הָעִסָּה כֻּלָּהּ נַעֲשֵׂית מְדֻמָּע, וְאִם שֶׁל חֻלִּין נָפַל בָּאַחֲרוֹנָה, הַכֹּל מֻתָּר, שֶׁהָאַחֲרוֹן הוּא שֶׁעוֹשֶׂה הַחִמּוּץ. וְהָא דְּשָׁרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּשֶׁנָּפַל אוֹתוֹ שֶׁל חֻלִּין אַחֲרוֹן, הֵיכִי דָּמֵי כְּשֶׁקָּדַם וְסִלֵּק אֶת הָאִסּוּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוֹעִיל קְצָת שֶׁסִּיַּע לְאַחֲרוֹן דְּהֶתֵּר לְגַמְרֵי הַחִמּוּץ, אַף עַל פִּי כֵן נִתְבַּטֵּל טַעֲמוֹ וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְנַעֲוֹר. אֲבָל לֹא קָדַם וְסִלֵּק הָאִסּוּר וְנִתְחַמֵּץ עַל יְדֵי שְׁנֵיהֶם, אָסוּר, דְּסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זֶה וְזֶה גּוֹרֵם אִסּוּר:

לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר עַד שֶׁיִּהֵא בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ. דְּזֶה וְזֶה גּוֹרֵם מֻתָּר. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה יג

כֵּלִים שֶׁפָּכָן. כְּגוֹן מִנְעָלִים וּשְׂאָר כֵּלִים שֶׁל עוֹר שֶׁסָּכִין אוֹתָן בְּשֶׁמֶן לְרַכְּכָן:

וְחָזַר וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר. לְאַחַר שֶׁנִּתְיַבֵּשׁ הַשֶּׁמֶן הָרִאשׁוֹן וְהִטְבִּילוֹ לַכְּלִי שֶׁנִּטְמָא בְּשֶׁמֶן טָמֵא, חָזַר וְסָכוֹ בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, וּכְשֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בַּכְּלִי נִפְלָט הַשֶּׁמֶן לַחוּץ:

אַחַר רִאשׁוֹן אֲנִי בָא. דְּסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר רִאשׁוֹן נִפְלָט לַחוּץ:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אַחַר אַחֲרוֹן. סָבְרֵי אַחֲרוֹן נִפְלָט. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה יד

אָסוּר לְזָרִים. רַבָּנָן לְטַעֲמַיְהוּ דְּאָמְרֵי לְעֵיל תְּבֵלִין מִשְּׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת מִצְטָרְפִין לֶאֱסֹר הַדָּבָר הַנִּתְבָּל:

וּמֻתָּר לַכֹּהֲנִים. דִּתְרוּמָה שַׁרְיָא לְהוּ, וְאֵין בְּכֹלְאֵי הַכֶּרֶם כְּדֵי לְהַחֲמִיץ:

רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר לְזָרִים. לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת מִמִּין אֶחָד אֵין מִצְטָרְפִין:

משנה טו

תְּבָלִין שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. בְּהָא נַמִּי רַבָּנָן לְטַעֲמַיְהוּ וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעֲמֵיהּ. וְדִין תְּבָלִין כְּדִין שְׂאוֹר:

משנה טז

חֲתִיכָה שֶׁל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. שֶׁאֲסוּרָה לְזָרִים וּמֻתֶּרֶת לַכֹּהֲנִים:

וְשֶׁל פִּגּוּל וְשֶׁל נוֹתָר וְשֶׁל טָמֵא. דַּאֲסִירֵי בֵּין לְזָרִים בֵּין לַכֹּהֲנִים:

שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם הַחֲתִיכוֹת. שֶׁל חֻלִּין, וְיֵשׁ בַּחֻלִּין כְּדֵי לְבַטֵּל שֶׁל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בִּפְנֵי עַצְמָן וְשֶׁל פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא בִּפְנֵי עַצְמָן:

אָסוּר לְזָרִים. רַבָּנָן לְטַעֲמַיְהוּ דְּאָמְרֵי שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת מִצְטָרְפִין לֶאֱסֹר:

רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר לְזָרִים. לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת מִמִּין אֶחָד [אֵין] מִצְטָרְפִין:

משנה יז

בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. אָסוּר לְזָרִים, אֲפִלּוּ טְהוֹרִים. בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים קַלִּים שְׁרֵי לְזָרִים טְהוֹרִים וְאָסוּר לַטְּמֵאִים: **וּבִשְׁלָן עִם בְּשַׂר תַּאֲוָה**. בְּשַׂר חֻלִּין דְּשָׁרֵי אַף לַטְּמֵאִים, וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְבַטֵּל כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, מִצְטָרְפִין לֶאֱסֹר לְטְמֵאִים, אֲפִלּוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְקָדְשִׁים קַלִּים שֵׁם אֶחָד לָהֶם כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל גַּבֵּי תְּרוּמָה וְחַלָּה וּבְכוּרִים:

וּמַתָּר. לְזָרִים טְהוֹרִים, אֲפִלּוּ לְרַבָּנָן, דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים אֵין בָּהֶם כְּדֵי לֶאֱסֹר:

פרק ג

משנה א

בֶּגֶד שֶׁצָּבְעוּ בְקִלְפֵּי עָרְלָה. כְּגוֹן קְלִפֵּי אֱגוֹזִים וְרִמּוֹנִים, דְּגַם הַקְּלִפִּים אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה, כִּדְדָרְשִׁינַן [בְּרָכוֹת לו:] אֶת פִּרְיוֹ, אֶת הַטָּפֵל לְפִרְיוֹ:

יִדָּלֵק. שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה, דִּכְתִיב (ויקרא יט) וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתָם, שֶׁלֹּא יֵהָנֶה וְלֹא יִצְבַּע וְלֹא יַדְלִיק בּוֹ אֶת הַנֵּר:

כֻּלָּם יִדָּלֵקוּ. רַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר לְקַמָּן אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת מְקֻדָּשׁ, וּבֶגֶד שֶׁצָּבְעוּ שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת הוּא:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָתַיִם. לְטַעֲמַיְהוּ, דְּאָמְרֵי לְקַמָּן בִּפְרָקִין אֵין מְקַדֵּשׁ אֶלָּא שִׁשָּׁה דְּבָרִים בִּלְבָד. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ב

מָלֵא הַסִּיט. הוּא כְּדֵי הֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין אַמָּה לְאֶצְבַּע, כָּל מַה שֶּׁיָּכוֹל לְהַרְחִיבוֹ. וְהֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין הָאֲגֻדָּל לְאֶצְבַּע כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל לְהַרְחִיבוֹ הוּא הַסִּיט כָּפוּל, לְפִי שֶׁהוּא כְּפוּל מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ בֵּין אַמָּה לְאֶצְבַּע. וּמְלֵא הַסִּיט הוּא שִׁעוּר חֲשׁוּב לְאִסּוּר, הִלְכָךְ כְּשֶׁאֲרָגוֹ בְּבֶגֶד וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הוּא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר יְדֻלֵּקוּ, לְטַעֲמֵיהּ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמָאתַיִם לְטַעֲמֵיהוּ, כְּפִלְגְּתָא דְלֵעֵיל:

משנה ג

מִצְמֶר הַבְּכוֹר. וְאִסּוּר לִגְזֹז בְּכוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו) וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ. וּבִבְכוֹר בַּעַל מוּם אַיְרֵי, וּלְהָכִי בָּעֵי מְלֵא הַסִּיט, דְּאִלּוּ בְּכוֹר תָּם הֲרֵי הוּא מֻקְדָּשִׁים, וּתְנַן וּבַמֻּקְדָּשִׁים מְקֻדָּשִׁים כָּל שֶׁהוּא:

מִשְּׂעָר הַנָּזִיר. וּשְׂעָרוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו) קָדוֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע, גְּדוּלוֹ שֶׁל פֶּרַע יִהְיֶה קָדוֹשׁ:

וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר. לְאַחַר עֲרִיפָה כֻּלֵּי עַלְמָא מוֹדוּ דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה, דְּגָמְרִינַן עֲרִיפָה עֲרִיפָה מֵעֶגְלָה עֲרוּפָה:

בְּשַׂק. גַּבֵּי צֶמֶר תְּנָא בֶּגֶד וְגַבֵּי שֵׂעָר תְּנָא שַׂק דְּהָכִי אוֹרְחֵיהּ:

משנה ד

יְדֻלֵּק. דְּיֵשׁ שִׁבַּח עֵצִים בַּתַּבְשִׁיל, וְכֵן בַּפַּת:

יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. וּבְהָא מוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר, דְּאֵין זֶה מֵעֶשְׂרָה דְּבָרִים דְּחָשֵׁיב רַבִּי מֵאִיר דְּמֻקְדָּשִׁים, כִּדְמוּכָח בַּיְרוּשַׁלְמִי:

משנה ו

חֲבִילֵי תִלְתָן. אֵין חֲבִילָה פְּחוּתָה מֵעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה זִירִים:

נִתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים. גְּרִסִינַן, וְלֹא גָּרְסִינַן וַאֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים. וְאִי גָּרְסִינַן לַהּ צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁנִּתְעָרְבוּ כָּל אוֹתָן אֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים, דְּלֹא הֲוֵי אֶלָּא חַד סְפֵקָא, וַאֲשְׁמְעִינַן אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא תְּרֵי רֻבֵּי, אֲסִירֵי:

כֻּלָּם יְדֻלָּקוּ. וְהָא דְּלֹא אָמְרִינַן יִמָּכְרוּ כֻּלָּן חוּץ מִדְּמֵי אִסּוּר שֶׁבָּהֶן, כִּדְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּפֶרֶק [בַּתְרָא] דַּעֲבוֹדָה זָרָה גַּבֵּי יֵין נָסֵךְ, מִשּׁוּם דְּהָכָא חַיְשִׁינַן בְּכוּלְּהוּ שֶׁמָּא יַחֲזֹר הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְיִמְכְּרֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיֵין נָסֵךְ דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְהָכִי:

משנה ז

שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת. שֶׁאֵין אָדָם מוֹכְרוֹ אֶלָּא בְּמִנְיָן מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ:

פֶּרֶךְ וּבָדָן. שְׁמוֹת מְקוֹמוֹת הֵן. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי אֲגוֹזֵי פֶּרֶךְ, אֲגוֹזִים שֶׁקְּלִפָּתָן רַכָּה וְנִפְרָכִין:

חֲלָפֵי תְרָדִין. עֲלִין מִצַּלְעוֹת הַתְּרָדִין:
קַלְסֵי כְרוּב. קִלְחֵי כְרוּב שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם גְּדוֹלִים וְטוֹבִים:
שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. שֶׁהֵן גְּדוֹלִים, אֲבָל שֶׁל נַחְתּוֹם קְטַנִּים הֵן:
הָרָאוּי לְעָרְלָה. כְּגוֹן אֱגוֹזִים וְרִמּוֹנִים וְחָבִיּוֹת סְתוּמוֹת:
וְהָרָאוּי לְכִלְאֵי הַכֶּרֶם. כְּגוֹן חֲלָפֵי תְּרָדִין וְקַלְסֵי כְרוּב וּדְלַעַת יְוָנִית. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר וְלֹא כְרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ח

נִתְפַּצְעוּ הָאֱגוֹזִים. גָּרְסִינַן, וְלֹא גָּרְסִינַן כֵּיצַד, וְקָא מַשְׁמַע לָן מַתְנִיתִין דְּדַוְקָא שְׁלֵמִים לֹא בְּטִילִי, אֲבָל לֹא שְׁבוּרִים וּפְצוּעִים:
נִתְפָּרְסוּ הַכְּפָרוֹת. הַאי סְתָמָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּהִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ:

משנה ט

סְפֵק עָרְלָה. כְּגוֹן עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְטִיעוֹת שֶׁל עָרְלָה בְּגִנָּתוֹ, וּבְיָדוֹ פֵּרוֹת, וְאֵין יָדוּעַ אִם מִשֶּׁל עָרְלָה אִם מִשֶּׁל זְקֵנָה:
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. דְּהָוֵי סְפֵקָא דְאוֹרַיְתָא לְחֻמְרָא:
וּבְסוּרְיָא מֻתָּר. דְּכִבּוּשׁ יָחִיד הוּא וְלָאו שְׁמֵיהּ כִּבּוּשׁ, וְהֶחֱמִירוּ בּוֹ קָצָת:
וּבְחוּצָה לָאָרֶץ יוֹרֵד וְלוֹקֵחַ. בְּתוֹךְ הַגִּנָּה וְקוֹנֶה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים מֵאוֹתָם שֶׁלִּקֵּט כְּבָר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִרְאֶנּוּ לוֹקֵט:
וּבְחוּצָה לָאָרֶץ יוֹרֵד וְלוֹקֵט. הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים יוֹרֵד וְלוֹקֵט בִּפְנֵי הַיִּשְׂרְאֵל וְיִשְׂרְאֵל קוֹנֶה מִמֶּנּוּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִלְקֹט יִשְׂרָאֵל בַּיָּד:
בְּכָל מָקוֹם. וַאֲפִלּוּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ, דִּכְתִיב (ויקרא כד) וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ וְגוֹ' בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם:
וְהָעֶרְלָה הֲלָכָה. לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאָסוּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְאַף עַל פִּי כֵן סְפֵקָהּ מֻתָּר, שֶׁכָּךְ נֶאֱמְרָה הַהֲלָכָה לְמֹשֶׁה בְּסִינַי, שֶׁיִּהְיֶה סְפֵקָהּ מֻתָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ:
וְהַכִּלְאַיִם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. דַּוְקָא כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, כֵּיוָן דְּבָאָרֶץ חֲמִירֵי וַאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה מִן הַתּוֹרָה, בְּחוּצָה לָאָרֶץ גָּזְרוּ בָהּ רַבָּנָן, אֲבָל כִּלְאֵי זְרָעִים דְּבָאָרֶץ שָׁרוּ בַּהֲנָאָה, בְּחוּצָה לָאָרֶץ לֹא גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנָן. וְהַרְכָּבַת הָאִילָן אָסוּרָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ מִן הַתּוֹרָה, דִּכְתִיב (שם יט) בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם, מַה בְּהֶמְתְּךָ בְּהַרְבָּעָה אַף שָׂדְךָ בְּהַרְכָּבָה, וּמַה בְּהֶמְתְּךָ בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, אַף שָׂדְךָ בְּהַרְכָּבָה בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ: